

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2018. gada 13. septembrī

Satversmes tiesas 4. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Aldis Laviņš, tiesneši Daiga Rezevska un Jānis Neimanis,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto dārzkopības kooperatīvās sabiedrības [...] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 135/2018),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt Civilprocesa likuma 464. panta 4.¹ daļu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1., 90. pantam un 92. panta pirmajam teikumam, kā arī par spēkā neesošu no pamattiesību aizskārums rašanās brīža.

2. Apstrīdētā norma paredz: “Šā panta otrajā, trešajā, ceturtajā un septītajā daļā minēto lēmumu var sastādīt rezolūcijas veidā, ievērojot šā likuma 229. panta otrajā daļā noteikto.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;

4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;

5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Augstākās tiesas Civillietu departamenta tiesnešu kolēģija ar (datums) rīcības sēdes lēmumu, pamatojoties uz apstrīdēto normu, atteikusi ierosināt kasācijas tiesvedību sakarā ar Pieteikuma iesniedzējas kasācijas sūdzību par Kurzemes apgabaltiesas (datums) spriedumu. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka tādējādi pārkāptas tai Satversmes 1., 90. pantā un 92. panta pirmajā teikumā noteiktās pamattiesības.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu Satversmes tiesā, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī ja personai šādu iespēju nav.

Augstākās tiesas Civillietu departamenta tiesnešu kolēģijas (datums) rīcības sēdes lēmums lietā (numurs) nav pārsūdzams. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējai nav

vispārējo tiesību aizsardzības līdzekļu, ar kuriem tā varētu aizstāvēt savas pamattiesības.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtais daļas otrais teikums noteic, ka, ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai skaitāms no dienas, kad pieņemts Augstākās tiesas Civillietu departamenta tiesnešu kolēģijas lēmums, proti, no (datums). Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2018. gada 31. augustā. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtais daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

7. Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkts noteic, ka pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums. Juridiskais pamatojums Satversmes tiesas likuma izpratnē nozīmē juridisko argumentāciju, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

7.1. Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 1. pantam, bet juridisko pamatojumu tam pieteikumā nav iekļāvusi.

7.2. Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 90. pantam (normas tvērumam pārklājoties ar Satversmes 104. pantu), jo tā pieļauj, ka tiesa izvairās no atbildes sniegšanas pēc būtības uz kasācijas sūdzībā norādītajiem argumentiem. Tas savukārt nerada pārlicību Pieteikuma iesniedzējai, ka tiesnešu kolēģija ir pienācīgā kārtā izvērtējusi visus argumentus un ka kasācijas sūdzības sagatavošanā ieguldītais laiks un finanšu līdzekļi nav iztērēti veltīgi.

Satversmes 90. pants noteic, ka ikvienam ir tiesības zināt savas tiesības. Tas ietver sevī personas tiesības zināt, kādas tai ir tiesības un kādas tiesiskās sekas radīsies vai var rasties no noteiktas rīcības vai juridiskiem faktiem, lai persona varētu izdarīt apzinātu izvēli un noteikt savu rīcību. Pieteikumā nav pamatots, kādēļ apstrīdētā norma liegtu personai tiesības zināt savas tiesības vai paredzēt tiesiskās sekas kasācijas sūdzības iesniegšanas sakarā. Tāpat pieteikumā nav pamatots, kādēļ kasācijas

instances tiesas kolēģijas lēmums par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību būtu uzskatāms par atbildi uz iesniegumu Satversmes 104. panta kontekstā.

7.3. Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka apstrīdētā norma neatbilst arī Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, jo tā liedzot kasācijas sūdzības iesniedzējam saņemt atteikuma pamatojumu un pārliecināties, vai tas neesot patvaļīgs. Apstrīdētajā normā noteiktais pamattiesību ierobežojums neesot samērīgs ar leģitīmo mērķi, jo izraudzītie līdzekļi neesot piemēroti šā mērķa sasniegšanai un neesot izvērtēti citi alternatīvi līdzekļi. Arī sabiedrības ieguvums esot nenozīmīgs. Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka Satversmes tiesa 2018. gada 14. jūnija spriedumā lietā Nr. 2017-23-01 esot atzinusi: kasācijas instances tiesai, izskatot kasācijas sūdzību krimināllietā, ir jāmotivē atteikums ierosināt tiesvedību. Tādēļ arī civilprocesā lietas dalībniekam esot tiesības saņemt motivētu tiesas nolēmumu.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka no Satversmes 92. panta pirmā teikuma izriet valsts pienākums paredzēt taisnīgu lietas izskatīšanas procedūru. Likumdevējam ir plaša rīcības brīvība noteikt ierobežojumus pārsūdzības instances pieejamībai. Lai pārsūdzības instances tiesa varētu pienācīgi veikt savu darbu, likumdevējs ir tiesīgs to atslogot no atsevišķu kategoriju sūdzību izskatīšanas (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2006. gada 14. marta sprieduma lietā Nr. 2005-18-01 13.1. punktu*). Turklāt kasācijas instances tiesa pilda īpašu funkciju, un tas nosaka procesa īpatnības šīs instances tiesā (*sk. Satversmes tiesas 2003. gada 27. jūnija sprieduma lietā Nr. 2003-04-01 secinājumu daļas 2.1. punktu*). Satversmes 92. panta pirmais teikums pieļauj valstij atvēlēt noteiktu rīcības brīvību (diskrecionāro varu) kasācijas instances tiesai, lai tā varētu izvērtēt konkrētu lietu izskatīšanas nepieciešamību. Tāpat Satversmes tiesa ir norādījusi, ka kasācijas instancē izšķirošā nozīme ir publiski tiesiskajām interesēm (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 21. oktobra sprieduma lietā Nr. 2013-02-01 10.1. un 10.3. punktu*).

Pieteikumā nav pamatots, kādēļ kasācijas sūdzības iesniedzēja individuālās intereses būtu nozīmīgākas pār publiski tiesiskajām interesēm un kādēļ no tiesnešu kolēģijas lēmuma personai būtu pamats rasties objektīvām šaubām, vai lēmuma pieņemšanā visi apsvērumi ir pienācīgi izvērtēti. Pieteikumā arī nav ietverts juridiskais pamatojums, kādi būtu alternatīvi līdzekļi pamattiesību ierobežojumam, kuri sasniegtu tā mērķi tādā pašā kvalitātē.

Satversmes tiesa 2018. gada 14. jūnija spriedumā lietā Nr. 2017-23-01 atzina, ka no Satversmes 92. panta pirmā teikuma izriet tiesas pienākums pamatot to, kādēļ ir noraidāmi kasācijas sūdzībā sniegtie juridiskie argumenti par nepieciešamību ierosināt kasācijas tiesvedību kriminālprocesā (*sk. sprieduma 14.2. punktu*). Šādu atziņu tiesa sniedza, jo secināja, ka likums neparedzēja, ka lēmumā par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību krimināllietā norādāmi tā motīvi.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka likumdevējam ir plaša rīcības brīvība pieņemt procesuālos likumus un noteikt lietu kategorijas, kuras attiecīgajos procesos tiek skatītas. Tāpat likumdevējam ir tiesības noteikt pamattiesībām atbilstošu lietu izskatīšanas kārtību. Ir jāņem vērā, ka starp dažādiem tiesvedības procesiem ir objektīvas atšķirības, arī tādas, kas attiecas uz skartajām tiesiskajām attiecībām, tiesvedības uzsākšanu, pierādīšanas pienākumu, tiesas specializāciju vai pagaidu aizsardzības līdzekļu piemērošanu. Savstarpēji salīdzinot dažādu tiesas procesu tiesisko regulējumu, neapšaubāmi būtu iespējams atrast pat vairākas visiem procesiem kopīgas pazīmes vai analogas īpašības. Tomēr tās nevarētu kalpot par pamatu personas prasībai šos procesus pilnībā vienādot (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 7. oktobra sprieduma lietā Nr. 2010-01-01 17. punktu*). Gan kriminālprocesam, gan civilprocesam noteiktajā kārtībā tiesa vērtē atšķirīgas tiesiskās attiecības. Atšķirīgi ir arī katra procesa mērķi un principi (*sk. Satversmes tiesas 2017. gada 8. marta sprieduma lietā Nr. 2016-07-01 27.2. punktu*).

Pieteikumā nav pamatots, vai tieši tāds pats regulējums, kāds vērtēts Satversmes tiesas 2018. gada 14. jūnija spriedumā lietā Nr. 2017-23-01, un tā piemērošanas prakse pastāv arī civilprocesā, kā arī, vai tas ir salīdzināms ar kriminālprocesu. Papildus tam, kolēģija konstatē, ka no pieteikumam pievienotā Augstākās tiesas tiesnešu kolēģijas lēmuma pirmšķietami redzams, ka tajā norādīts pamatojums atteikumam ierosināt kasācijas tiesvedību.

Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā minēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 4. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc dārzkopības kooperatīvās sabiedrības [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 135/2018).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

A. Laviņš